

ПРІОРИТЕТИ СПІВПРАЦІ З ЄС У СФЕРІ МОБІЛЬНОСТІ ТА БЕЗПЕКИ

новий порядок денний у сфері
юстиції, свободи та безпеки
Україна-ЄС

ПРІОРИТЕТИ СПІВПРАЦІ З ЄС У СФЕРІ МОБІЛЬНОСТІ ТА БЕЗПЕКИ.

НОВИЙ ПОРЯДОК ДЕННИЙ У СФЕРІ ЮСТИЦІЇ, СВОБОДИ ТА БЕЗПЕКИ.

Ця публікація підготовлена в рамках проекту «Громадська синергія» за сприяння Європейського Союзу та Міжнародного фонду «Відродження» під егідою Української національної платформи Форуму громадянського суспільства Східного партнерства у співпраці з експертами ГО «Європа без бар'єрів».

Зміст цієї публікації є виключною відповідальністю авторського колективу і необов'язково відображає точку зору Європейського Союзу та Міжнародного фонду «Відродження».

В аналітичній записці запропоновано пріоритетні завдання Нового порядку денного у сфері юстиції, свободи і безпеки щодо питань управління кордонами, міграцією та візової політики. Визначені пріоритети враховують нові вимоги довготермінової інтеграції з ЄС та Угоди про Асоціацію.

Відповідальність за зміст документу несе ГО «Європа без бар'єрів»

Експерти ГО «Європа без бар'єрів», що працювали над аналітичною запискою:
Руслан Мініч, Катерина Кульчицька
Ірина Сушко, Павло Кравчук

Контакти:

e-mail: office.europewb@gmail.com

веб-сторінка: europewb.org.ua

ВСТУП

План дій Україна-ЄС у сфері юстиції, свободи та безпеки (далі - План дій), що діє з 2001 р. та який переглянули у 2007 р., створює загальні рамки для співпраці між Україною та ЄС у сфері ЮСБ. Сучасних рис документ про співробітництво між Україною та ЄС у сфері юстиції і внутрішніх справ набув після розширення Європейського Союзу у 2004 та 2007 роках, коли Україна та ЄС вперше стали межувати між собою, зіштовхнувшись зі спільними безпековими викликами.

Оновлений План дій розширив спектр завдань, що відповідають спільним викликам та розподіляються за окремими секторами політики. До сфер безпеки та свободи входить управління міграцією та кордонами, включаючи притулок і боротьбу з нелегальною міграцією, безпека документів та сприяння контактам між людьми, а також питання громадського порядку, зокрема у сфері протидії тероризму і організованих злочинності, посилення правоохоронного співробітництва, боротьби з торгівлею людьми, корупцією, відмивання коштів.

Завдання у сфері юстиції спрямовуються на реформування судової системи для забезпечення її прозорості і незалежності та ефективного правового співробітництва між Україною та ЄС у цивільних та кримінальних справах.

У сфері європейської інтеграції, напрямом «Юстиції, свободи та безпеки» отримав чітку візуалізацію завдяки початку «безвізовому діалогу», що мав призвести до скасування візового режиму у відносинах з ЄС та країнами Шенгену. 22 листопада 2010 року Україна отримала План дій з візової лібералізації (ПДВЛ), що був побудо-

ваний переважно на знайомих Україні напрямках порядку денного Україна-ЄС у сфері ЮСБ. Виконання ПДВЛ було завершено наприкінці 2016 року разом із фіксацією прогресу відповідних політик зі сфери ЮСБ. 2017 року Україна отримала безвізовий режим з ЄС, і вже наступного року на засіданні підкомітету «Юстиція, свобода та безпека» Комітету Асоціації між Україною та ЄС українська сторона презентувала документ щодо Нового Порядку дій з юстиції, свободи та безпеки між ЄС та Україною.

Оновлений Порядок виходить за рамки традиційних сфер та включає питання посилення взаємної співпраці у цивільних і кримінальних справах, спрощення прикордонного та митного контролю, асоціації України із новими агенціями та програмами ЄС, а також передбачає активну роботу у сфері судового співробітництва та запобігання дискримінації. З'являються нові напрямки та ініціативи у сфері посилення кібербезпеки та ІТ-рішення у сфері інтегрованого управління кордонами.

У цій аналітичній записці експерти ГО «Європа без бар'єрів» пропонують своє бачення пріоритетних завдань Нового порядку денного у сфері юстиції, свободи і безпеки щодо питань управління кордонами, міграцією і візовою політикою. Від них залежить стійкість безвізового режиму з ЄС, а також забезпечення безпеки та прав людини. Визначення пріоритетів сприятиме розробці плану дій Нового порядку денного у сфері юстиції, свободи і безпеки, що враховуватиме нові вимоги довготермінової інтеграції з ЄС та Угоди про асоціацію.

УПРАВЛІННЯ КОРДОНАМИ З КРАЇНАМИ ЄС

Майже 37 мільйонів разів українці та іноземці перетнули сухопутний державний кордон України з країнами ЄС у 2018 році. Це майже 44 відсотки від усіх перетинів українського кордону, що робить цю ділянку найбільш навантаженою транспортними засобами і кількістю подорожуючих. Водночас, перетин кордону з країнами ЄС є часто некомфортним для мандрівників, адже люди вимушені годинами чекати у чергах на пунктах пропуску.

Основний акцент в Угоді про асоціацію, зокрема статті 16, та Плані заходів з її виконання ставлять на посилення співпраці для протидії незаконному перетину особами, транспортними засобами чи товарами, а також безпеці спільного кордону. Водночас їх реалізація, зокрема й запровадження принципів інтегрованого управління кордоном, сприятиме швидшому та комфортнішому перетину кордону, а також ефективнішому використанню людських та матеріальних ресурсів.

1

“Інформація про розбудову пунктів пропуску та прикордонної інфраструктури на території Закарпатської області”, Закарпатська обласна державна адміністрація, 22.06.18, <https://carpathia.gov.ua/storinka/prykordonna-infrastruktura>

2

“Точки дотику”, Державна прикордонна служба України, 29.10.18, <https://dpsu.gov.ua/ua/tochki-dotiku/>

3

“Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Молдова про організацію обміну інформацією про осіб, транспортні засоби, на яких особи перетинають українсько-молдовський державний кордон”, набрання чинності, відбулась 18.09.2016, Законодавство України, https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/498_169

4

“Про затвердження Інструкції з проведення аналізу ризиків у Державній прикордонній службі України”, наказ Міністерства внутрішніх справ України від 11.12.2017 № 1007, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0091-18>

5

“Мирослав Продан: У поточному році 10 пунктів пропуску будуть обладнані стаціонарними скануючими системами”, Державна фіскальна служба України, <http://sfs.gov.ua/media-tsentri/novini/334068.html>

6

“Розбудова прикордонної дорожньої інфраструктури Львівської області”, Львівська ОДА, 20.03.19, <http://bit.do/eQmCK>

7

“Кабінет Міністрів схвалив постанову про утворення Державної податкової та Державної митної служб”, сайт Міністерства фінансів України, 18.12.18, <https://www.minfin.gov.ua/news/view/kabinet-ministriv-skhvalyv-postanovu-pro-utvorennia-derzhavnoi-podatkovoi-ta-derzhavnoi-mytnoi-sluzhb?category=novini-ta-media&subcategory=vsi-novini>

БЕЗПЕКА

Задля швидкого обміну даними, збільшення об'єму та оперативності передачі інформації для запобігання проявам злочинності Україна має контактні (консультаційні) пункти на пунктах пропуску з Угорщиною¹, Польщею² та Спільний контактний центр "Галац" з Молдовою та Румунією.

Водночас, такий обмін інформацією в режимі реального часу³ українські прикордонники здійснюють лише із колегами з Молдови.

Українські прикордонники проводять спільні патрулювання та спільне

обстеження державного кордону із колегами з Польщі, Молдови, Угорщини, Словаччини та Румунії. Для аналізу ризиків Держприкордонслужба використовує засади нової Спільної інтегрованої моделі аналізу ризиків держав-членів ЄС CIRAM 2.0⁴.

Окрім того, для посилення боротьби з контрабандою та митними правопорушеннями проводять завершальні процедури щодо влаштування стаціонарних сканерів для вантажних транспортних засобів та вагових комплексів на деяких пунктах пропуску⁵.

КОРДОН З ЛЮДСЬКИМ ОБЛИЧЧЯМ

Впровадження спільного контролю дозволяє пришвидшити процедури на 15-20 відсотків. Наразі на кордоні з країнами ЄС він працює на деяких пунктах пропуску з Польщею.

Актуальними є також питання реконструкції чинних та будівництво нових пунктів пропуску, а також врегулювання питання земельної власності задля облаштування сер-

вісних зон та, у результаті, створення більш комфортних умов перетину кордону.

Часто до пунктів пропуску важко доїхати через погані дороги. Ремонт або будівництво під'їзних доріг сприятиме зменшенню навантаження на пункти пропуску.

Угорщина та Польща виділили кредити на ремонт під'їзних доріг.

ЗАКОНОДАВЧИЙ ТА ІНСТИТУЦІЙНИЙ РІВЕНЬ

Нові законодавчі ініціативи сприяли зменшенню черг на пунктах пропуску, зокрема нові правила безмитного ввезення товарів, що діють з 1 січня 2018 року, та закони № 2611 та 2612 у листопаді 2018 року, які зменшили акцизи на іноземні легкові автомобілі.

Україна також впроваджує модель інтегрованого управління кордонами. Для цього прийнято Концепцію та План заходів щодо її реалізації⁶. Наразі ведеться робота із розроблення проекту Стратегії інтегрованого управління кордонами. Він містить 14 стратегічних цілей і 40 завдань на їхнє виконання. До кінця червня уряд має його ухвалити. Стратегія включатиме найкращі європейські практики. Вона посилить безпеку на кордоні,

сприятиме розвитку міжнародного співробітництва, передбачатиме застосування передових технологій для здійснення прикордонного контролю та охорони кордону, а також допомогатиме в побудові кордону «з людським обличчям».

На інституційному рівні Україна здійснює реорганізацію Держприкордонслужби, після якої ділянки відповідальності підрозділів охорони кордону мають зменшитись. А розділення функцій охорони кордону та прикордонного контролю сприятиме оптимізації ресурсів та спеціалізації працівників ДПСУ.

Також відбувається процес реорганізації Державної фіскальної служби шляхом поділу на Державну податкову і Державну митну служби⁷.

**ТАКИМ ЧИНОМ, ЗАДЛЯ ПОДАЛЬШОГО ПОСИЛЕННЯ БЕЗПЕКИ
ТА КОМФОРТУ ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ УКРАЇНИ ІЗ КРАЇНАМИ ЄВРОСОЮЗУ СЛІД:**

БЕЗПЕКА

долучити до роботи чинних контактних (консультаційних) пунктів працівників МВС, ДМС та ДФС; а також відкрити контактний (консультаційний) пункт із Словаччиною

поширити практику обміну інформацією про перетин кордону особами та транспортними засобами в режимі реального часу на Польщу, Словаччину, Угорщину та Румунію

завершити процедури щодо влаштування стаціонарних сканерів для вантажних транспортних засобів та вагових комплексів

КОРДОН З ЛЮДСЬКИМ ОБЛИЧЧЯМ

завершити укладення угод про спільний контроль з Польщею, Угорщиною, Словаччиною та продовжити перемовини з Румунією

передбачити в угодах паритетний принцип розміщення спільних пунктів пропуску (рівна кількість на території України та суміжних країн)

здійснити реконструкцію пунктів пропуску

створити сервісні зони перед пунктами пропуску

відкрити нові пункти пропуску зі спільним контролем, зокрема найближчим часом такі: "Нижанковичі - Мальховичі" з Польщею та "Велика Паладь - Надьгодош" з Угорщиною

відновити роботу пішохідного переходу в пункті пропуску "Угринів - Долгобичув" та відкрити новий міжнародний пішохідний пункт пропуску "Лубня - Волосате"

здійснити реалізацію інфраструктурних проектів у рамках «польського» та «угорського» кредитів

оцінити фінансові можливості для прокладання рокадних доріг вздовж кордону

ЗАКОНОДАВЧИЙ ТА ІНСТИТУЦІЙНИЙ РІВЕНЬ

продовжувати впроваджувати План заходів щодо реалізації Концепції інтегрованого управління кордонами, а також завершити розробку та прийняти відповідну Стратегію та План заходів щодо її реалізації

продовжити реорганізацію Держприкордонслужби та поділ Державної фіскальної служби на Державну податкову і Державну митну служби

УПРАВЛІННЯ ЗОВНІШНЬОЮ МІГРАЦІЄЮ, ПОЛІТИКА ПРИТУЛКУ ТА ЄВРОІНТЕГРАЦІЯ

Безвіз з ЄС, війна на сході України та анексія Криму, трудова міграція привели до потреби змінити міграційну політику. Внаслідок цього з'явилась нова Стратегія державної міграційної політики України на період до 2025 року та План заходів на 2018-2021 роки щодо її реалізації. Проте задля реальної імплементації цілей Стратегії варто більш активно реалізувати План заходів з її виконання та ухвалення відповідних нормативних актів.

ДОСТУП ІНОЗЕМЦІВ ДО РИНКУ ПРАЦІ

Україна спростила працевлаштування іноземців та процедури отримання посвідок на проживання. Але безумовний доступ до ринку праці мають лише іноземці, які постійно проживають в Україні. (Стаття 42-1

Закону України “Про зайнятість населення”)⁸. Також відсутні дієві механізми для працевлаштування іноземних студентів та випускників, які, на думку експертів, є важливим демографічним резервом для багатьох країн світу⁹.

НЕВРЕГУЛЬОВАНІ МІГРАНТИ ТА БІЖЕНЦІ В УКРАЇНІ

Задля покращення умов утримання мігрантів, які порушили законодавство України, проведено ремонт та реконструкцію пунктів тимчасового перебування іноземців та осіб без громадянства (ПТПІ) у Волинській та Чернігівській областях, а також будівництво такого пункту в Миколаївській області. Будівництво ПТПІ у Донецькій області припинили, оскільки він розташований на тимчасово окупованій території Донецької області.

Нова міграційна стратегія вказує на можливість легалізації неврегульованих мігрантів, які проживають в Україні тривалий час, мають родини, працюють, не вчиняли серйозних правопорушень і, таким чином, певною мірою інтегровані в суспільство.

Водночас, наразі не врегульовано процедуру визначення статусу особи без громадянства.

Для забезпечення біженців гідними умовами перебування завершено реконструкцію пункту тимчасового розміщення біженців (ПТРБ) у Київській області. Агентство ООН у справах біженців вказує на те, що чимало приміщень в українських ПТРБ потребує ремонту, а процедура поселення є довгою та бюрократичною¹⁰.

Окрім того, Україна взяла на себе зобов'язання створити центри соціальної інтеграції біженців та осіб, які потребують додаткового захисту у Києві, Харкові та Одесі, адже саме там проживає найбільше осіб цієї категорії¹¹.

8

“Про зайнятість населення”, Закон України, редакція від 31.08.2018, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17>

9

Круглий стіл “Політика і практика громадянства в Україні”. Текстовий звіт <https://europewb.org.ua/kruglyj-stil-polityka-i-praktyka-gromadyanstva-v-ukrayini-tekstovij-zvit/>

10

“Біженці та шукачі притулку в Україні”.

11

“План заходів з виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони за IV квартал 2018 року”, Міністерство внутрішніх справ України, <http://bit.do/eQgLo>

НЕВРЕГУЛЬОВАНА МІГРАЦІЯ ДО ЄС ТА РЕАДМІСІЯ

У другому звіті Єврокомісії, відповідно до механізму призупинення безвізу, відзначено збільшення нерегульованої міграції з України до країн ЄС^{12, 13}. Водночас, на 9% зменшилась кількість запитів від українських громадян на отримання статусу біженця в країнах Євросоюзу.

Україна успішно виконує свої до-

мовленості із країнами Європейського Союзу щодо реадмісії (79% показник повернень у 2017 році). Вона веде перемовини про укладення імплементаційних протоколів до Угоди між Україною та ЄС про реадмісію осіб, а також угоди про реадмісію осіб з державами походження (транзиту) нелегальних мігрантів¹⁴.

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНА СИСТЕМА ТА БЕЗПЕКА ДОКУМЕНТІВ

Від 2015 року працюють підсистеми Єдиної інформаційно-аналітичної системи управління міграційними процесами (ЄІАС УМП) з обліку біженців та іноземців, а також оформлення та видачі документів, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус. До отримання атестату відповідності на комплексну систему захисту інформації ЄІАС

УМП вона працює в режимі дослідної експлуатації¹⁵.

Один з модулів системи містить інформацію про втрачені, викрадені, вилучені, повернені державі, визнані недійсними та знищені документи. Для посилення відповідальності за незаконне володіння, викрадення, використання підроблених документів ДМС розроблено відповідний проект Закону України¹⁶.

12

"Report From The Commission To The European Parliament And The Council: Second Report Under The Visa Suspension Mechanism," COM(2018) 856 final, Brussels, 19.12.2018, https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/20181219_com-2018-856-report_en.pdf

13

"Відмови громадянам України у в'їзді до ЄС зросли на 55%. Які причини зростання і чи вплине це на безвіз", ГО "Європа без бар'єрів", 25.02.2019, <https://europewb.org.ua/vidmovy-gromadyanam-ukrayiny-u-v-yizdi-do-yes-zrosly-na-55/>

14

Idem.

15

"План заходів з виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони за IV квартал 2018 року".

16

"План заходів з виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони за IV квартал 2018 року".

ОТЖЕ, ПРОПОНУЄМО:

продовжити виконання Стратегії державної міграційної політики України на період до 2025 року та Плану заходів на 2018–2021 роки щодо її реалізації

ДОСТУП ІНОЗЕМЦІВ ДО РИНКУ ПРАЦІ

скасувати квоти на імміграцію, або відкоригувати систему квот таким чином, аби вона відображала реальну потребу ринку в висококваліфікованих працівниках з довгостроковим дозволом на проживання

оцінити потребу залучення трудових ресурсів для економіки України з урахуванням незалежних оцінок аналітичних центрів

надалі спрощувати доступ іноземців та осіб без громадянства до українського ринку праці

НЕВРЕГУЛЬОВАНІ МІГРАНТИ ТА БІЖЕНЦІ В УКРАЇНІ

вивчити досвід інших країн у питаннях амністії неврегульованих мігрантів та адаптувати відповідну практику до України

ухвалити Закон про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо визнання особою без громадянства¹⁷

провести за потреби ремонт ПТРБ в Одесі та Закарпатській області

спростити та пришвидшити процедуру розміщення в ПТРБ

прийняти після громадського обговорення Проект наказу МВС “Про затвердження Умов оплати праці працівників центрів соціальної інтеграції біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту, Державної міграційної служби України”

утворити центри соціальної інтеграції біженців та осіб, які потребують додаткового захисту, в містах Києві та Харкові, а також запустити такий центр в Одесі

НЕВРЕГУЛЬОВАНА МІГРАЦІЯ ДО ЄС ТА РЕАДМІСІЯ

продовжувати реадмісійний діалог для укладення імплементаційних протоколів з державами — членами ЄС щодо виконання Угоди між Україною та ЄС про реадмісію осіб

продовжувати реадмісійний діалог з державами походження (транзиту) нелегальних мігрантів

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНА СИСТЕМА ТА БЕЗПЕКА ДОКУМЕНТІВ

провести державну експертизу комплексної системи захисту інформації Єдиної інформаційно-аналітичної системи управління міграційними процесами та ввести її в експлуатацію

завершити погодження та внести до Верховної Ради України проект Закону України “Про внесення змін до Кримінального кодексу України (щодо відповідальності за незаконне заволодіння, викрадення, привласнення, збут, підроблення та використання завідомих підроблених документів, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус”

ВІЗОВА ПОЛІТИКА

На сьогодні, базовими документами для впровадження європейських стандартів у сфері візової політики є Угода про асоціацію між Україною та ЄС та Стратегія державної міграційної політики України на період до 2025 року¹⁸. Водночас, питання візової політики має включати й нова Стратегія інтегрованого управління кордонами^{19, 20}.

17

“Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо визнання особою без громадянства”, Верховна Рада України, №2679-VIII від 07.02.2019, http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=64673

18

Про схвалення Стратегії державної міграційної політики України на період до 2025 року, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/482-2017-%D1%80>

19

«Нова Стратегія інтегрованого управління кордонами дозволить ефективно координувати всі залучені державні механізми», Урядовий портал, 31.01.2019, <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/nova-strategiya-integrovanogo-upravlinnya-kordonami-dozvolit-efektivno-koordinuvati-vsi-zalucheni-derzhavni-mehanizmi>

20

Концепція інтегрованого управління кордонами, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1149-2015-%D1%80>

ПОСИЛЕННЯ КОНТРОЛЮ ЗА В'ЇЗДОМ В УКРАЇНУ ІНОЗЕМЦІВ ТА ОСІБ БЕЗ ГРОМАДЯНСТВА

Задля фіксації біометричних даних іноземців з 70-ти «держав міграційного ризику», у тому числі Російської Федерації, у січні 2018 року запрацювала Національна система біометричної верифікації та ідентифікації громадян України, іноземців та осіб без громадянства²¹. Наразі триває робота із створення комплексної системи захисту інформації в цій Національній системі²².

Країни Шенгенської зони також збирають відбитки пальців громадян третіх країн, але не на кордоні, а під час оформлення шенгенських віз засобами Візової інформаційної системи (Visa Information System,

VIS)²³. В Україні також планується запровадження збору біометричних даних під час оформлення візи, що у перспективі може сприяти гармонізації візової політики України та ЄС²⁴.

Для нормативного забезпечення фіксації біометричних даних ДПСУ розробила проект нормативного акта МВС, який у разі ухвалення врегулює порядок фіксації біометрики²⁵.

Також варто визначити термін зберігання біометричних даних в Національній системі біометричної верифікації та ідентифікації громадян України, іноземців та осіб без громадянства для посилення захисту персональних даних.

ОФОРМЛЕННЯ ВІЗ ДЛЯ В'ЇЗДУ В УКРАЇНУ

Наразі Україна використовує змішану візову систему, що передбачає подання заяв як онлайн, так і у паперовій формі. Розглянемо, наскільки ця

система відповідає політиці ЄС.

Типи, перелік документів для отримання українських віз після низки змін вже відповідає європейській

21

«З початку року з фіксацією біометричних даних прикордонники оформили майже 244 тисячі осіб», ДПСУ, 22.05.2018, <https://dpsu.gov.ua/news/Z-pochatku-roku-z-fiksaciyu-biometrichnih-danih-prikordonniki-oformili-mayzhe-244-tisyachi-osib/>

22

“Інформаційно-довідкові матеріали ДМС до засідання Ради асоціації Україна - ЄС (Впровадження стратегії державної міграційної політики України на період до 2025 року)”, Державна міграційна служба України, <https://dmsu.gov.ua/assets/files/doc/strat.docx>

23

Visa Information System (VIS), European Commission, https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/borders-and-visas/visa-information-system_en

24

Проект Закону про внесення змін до деяких законів України щодо посилення контролю за в'їздом в Україну іноземців та осіб без громадянства, http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=65129

25

«Як забезпечити ефективне впровадження новацій у сфері управління кордонами?», ГО «Європа без бар'єрів», 2019, <https://europewb.org.ua/wp-content/uploads/2019/01/Novaciyi2019.pdf>

практиці. А строк оформлення українських віз є навіть дещо швидшим, ніж шенгенських.

Українською ж новацією є запровадження разових електронних віз терміном дії до 30 днів для громадян з 52-х країн світу²⁶. Нещодавно ухвалені зміни до Візового кодексу ЄС передбачають введення схожої процедури в Євросоюзі²⁷.

Водночас, у найближчій перспективі Україні варто розглянути можливість повного або часткового визнання шенгенських віз на території України²⁸, що дозволить спростити подорожі в Україну для іноземців з

«візових країн» і стане передумовою для подальшої уніфікації візової політики України та ЄС.

Серйозним викликом для іноземців з «країн міграційного ризику» є необхідність проходження особистої співбесіди для отримання української візи, адже частина з цих країн не мають дипломатичних представництв України і тому іноземцям доводиться їздити для проведення співбесіди до іншої країни²⁹. Окрім того, прикордонні служби України з 2019 року не можуть видавати візи у пунктах пропуску, на відміну від країн ЄС³⁰.

МЕХАНІЗМ ПОПЕРЕДНЬОГО ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО НАМІР ВІДВІДАТИ УКРАЇНУ

На сьогодні в Україні створено законодавче підґрунтя для введення системи електронних повідомлень про намір відвідати Україну. На думку ГО «Європа без бар'єрів», такі повідомлення не мають дублювати функції візового клопотання для громадян з 70 країн, для яких запроваджено посилені умови в'їзду в Україну.

Водночас, у 2016 році Європейською Комісією було анонсовано запровадження нової «Системи авторизації в'їзду до країн ЄС» - ETIAS, яка планується до запуску у 2021 році. Головною відмінністю цієї системи від української є те, що ETIAS спрямована не на громадян з «держав міграційного ризику», а на тих, хто користується безвізовим режимом з ЄС³¹.

²⁶

Вимоги до оформлення віз в електронному вигляді, <https://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0071-18#n77>

²⁷

«Visa policy: EU updates rules to facilitate legitimate travel and fight illegal migration», Council of the EU, <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2019/06/06/visa-policy-eu-updates-rules-to-facilitate-legitimate-travel-and-fight-illegal-migration/>

²⁸

І. Сушко, П. Кравчук «Шенгенська амбіція України: перехід від риторики до справ», Дзеркало тижня, 18.05.2018, https://dt.ua/international/shengenska-ambiciya-ukrayini-perehid-vid-ritoriki-do-sprav-278234_.html

²⁹

«Як забезпечити ефективне впровадження новацій у сфері управління кордонами?», ГО «Європа без бар'єрів», 2019, <https://europewb.org.ua/wp-content/uploads/2019/01/Novaciyi2019.pdf>

³⁰

Коментований переклад Візового Кодексу Європейського Союзу, ГО «Європа без бар'єрів», стр. 78, <https://europewb.org.ua/komentovaniy-pereklad-vizovogo-kode/>

³¹

All you need to know about ETIAS, <https://etias.com/about-etias/etias-key-facts>

ОТЖЕ, ПРОПОНУЄМО:

профільним державним органам влади забезпечити виконання Цілі 6 Стратегії державної міграційної політики та відповідних положень Плану заходів щодо її реалізації

включити в нову Стратегію інтегрованого управління кордонами завдання із розвитку візової політики у відповідності до європейських принципів ІУК

ПОСИЛЕННЯ КОНТРОЛЮ ЗА В'ЇЗДОМ В УКРАЇНУ ІНОЗЕМЦІВ ТА ОСІБ БЕЗ ГРОМАДЯНСТВА

розробити та ввести в дію комплексну систему захисту інформації в Національній системі біометричної верифікації та ідентифікації громадян України, іноземців та осіб без громадянства

визначити необхідні терміни зберігання біометричних даних в цій Національній системі

прийняти законодавче підґрунтя для запровадження збору біометричних даних під час оформлення візи

забезпечити включення до Національної системи біометричної верифікації та ідентифікації громадян України, іноземців та осіб без громадянства кращі практики ведення Візової інформаційної системи, такі як забезпечення автоматичного зв'язку консульських установ та візових центрів за межами України і всіх пунктів пропуску на державному кордоні, а також забезпечення біометричної верифікації відбитків пальців осіб, які оформлюють візи та у подальшому перетинають кордон України

запровадити збір біометричних даних під час оформлення візи у консульських установах та візових центрах України за кордоном

прийняти проект Постанови МВС «Про затвердження Порядку фіксації (зняття, збору) біометричних даних іноземців та осіб без громадянства під час прикордонного контролю в пунктах пропуску через державний кордон та здійснення провадження у справах про адміністративні правопорушення і примусового видворення з України»

ОФОРМЛЕННЯ ВІЗ ДЛЯ В'ЇЗДУ В УКРАЇНУ

розглянути можливість гармонізації переліків країн, громадяни яких звільняються від оформлення візи при в'їзді до України та країн ЄС за рахунок запровадження безвізових режимів із країнами з «білого списку» ЄС

визнати шенгенські візи як підставу для перебування на території України

надати повноваження з видачі віз у пунктах пропуску на державному кордоні ДПСУ

розглянути можливість гармонізації підходів до справляння консульського збору для окремих категорій осіб, зокрема дітей віком від 6 до 12 років тощо

МЕХАНІЗМ ПОПЕРЕДНЬОГО ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО НАМІР ВІДВІДАТИ УКРАЇНУ

запровадити в Україні систему попереднього повідомлення про в'їзд для громадян «безвізових» країн³²

